

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De tertia Serie figurarum in affectibus. Capvt XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Cicero in Pisonem. Ironia ampla, & festiva species.

Alia fusa, & magnifica, ut illa in Pisonem, qui triumphum contemnebat. Non est integrum Cneo Pompeio consilio iam uti tuo, extravit enim, non gustarat istam tuam Philosophiam, ter iam homo stultus triumphavit. Crasse pudet me tui, quid est, quod confecto formidolosissimo bello, coronam illam lauream tibi tantopere decerni volueris a senatu? P. Servili, Q. Metelle, C. Curio, P. Africane, cur non hunc audistis tam doctum hominem, tam eruditum, priusquam in illum errorem induceremini. C. ipsi Pontino necessario meo iam non est integrum: religionibus enim susceptis impeditur. O stultos Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! o amentem Paulum, rusticum Marium, nullius consilij. Patres istorum amborum consulum, qui triumpharunt. Et postquam satis lustrat, mactat hominem exclamatione. O tenebrae! o lutum! o sordes!

Demost. inerat. de Corona.

Tertia amarulenta, quae dicitur Sarcasmos videt, & pungit, ut Vespa. Talia sunt illa Demosthen. αὐλοσαγικός πῖθκος, ἀρεπέος οὐ νόμος, πρῶτον ἔργων. Tragica Simia, rusticus Oenomaus, adulterinus Rhetor.

Epiplexis, est grauior quaedam increpatio apta Demosthenis grauitati; qualis est illa ἢ ἂν ὦ τάλαιπαιε (σκοφαντεῖς, ἢ λόγους πᾶσι; ἢ σαυτὸν ὁδὸν ἡλεβορίζεις, ἐπὶ τῶν τοῖς. Quid igitur o miser calumniaris, quid mendacia fingis: quid elleboro te non pugas.

In hoc genere plerumque valet Apostrophe, Allegoria, Epanorthosis.

Apostrophe usus.

Apostrophe est reticentia, cuius usus triplex est. Vel enim reticetur propter obscenitatem, ut in illo Virgilij:

Nonimus, & qui te.

Vel propter duriciam, quod mali omnino esse videatur.

Sed Vlpianus i. Philipp. notat Demosthenem de industria Philippi verba intermittere, ne mala auis interueniat.

Vel propter grauitatem, nam, ut ait Demetrius. Quae latent grauiora putantur. Tale est i. lud Iuuenalis.

Maiores primus quisquis fuit ille tuorum, aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

Demetrii

Phalerei de Allegoria, ad terrorem inueniendum est allegoriatu aprillina adyto, aut nocti simillima, nescio quid habet horrois, quia, quae minus viden-

tur, magis timentur: omnia mysteria sunt Allegorij velata ad grauitatem, & horrorem. Grauius dixit Dionysius Locris, vastitatem minitans, [nunc Cicadae apud vos in nudo cantabunt solo, Iquam si rem dixisset apertius, iracundior visus esset, & minus metuendus. Sed cauendum a continuata Allegoria, ne videamur anigmata facere. Hec Demetrius.

Correctio.

Correctio vna est mordax, ut quod quidem facerem vehementius, nisi mihi intercederet inimicitiae cum istius mulieris viro: fratrem volui dicere, semper hic erro. Et: Quae verò conuiuia honesta credo in eiusmodi domo, si domus habenda est potius, quam officina nequitiae, & diuersorium flagitiorum omnium.

Correctio varia species. Pro Caelo n. 32. Pro Rosc. Amer. n. 134. Pro Sext. n. 110.

Alia vehemens cum Anadiplosi: cui benedixit vnquam bono: benedixit, immò, quae fortem, & bonum ciuem non petulantissime insectatus est.

Alia leuior per addubitationem, & moderationem. Constantiam dico, nescio, an melius patientiam possem dicere. Et: patrimonium effudit, quamquam non sumus vsi eo verbo, quo decuit, non enim effudit, sed in salute reipub. collocauit.

Pro Lig. 26. Phil. 1. n. 1.

De tertia Serie figurarum in ascriptis.

CAPVT XXV.

Figuras claudunt exornationes sententiarum omnium illustrissimae. Exclamatio, Imprecatio, Sermocinatio, Prosopopeia, Apostrophe, Aporia, quibus nihil ad affectus mouendos potentius, sed tamen si frequentius adhibeantur, & in leui materia nihil miserabilius.

Exclamatio, alia acuta, & breuis, ut, Quae nam, malum, est ista voluntaria, seruitus: fuerit quaedam necessaria.

Exclamatio vni modi.

Alia fusa, & plena, quae tot generibus distinguitur, quot sunt affectus.

Auerfionis, & horrois, o scelus! o portentum in vltimas terras exportandum!

Alia admirationis cum laude, ut: o ciuem natum reip. memorem sui generis, imitatorumque maiorum. Et illa caepistola Iuliani tota in exclamatione. ὦ λόγε, ὦ φρένες, ὦ σῦνεις, ὦ δια-

Epist. Iulii
an. tota in
exclamatio
nibus ad
mirationem.

ὡ διαίρεσις, ὡ ἑπιχειρήματα, ὡ τάξις, ὡ ἀφορμαί, ὡ λέξις, ὡ ἀρμονία, ὡ συμβίη· Ὁ eloquentiam, ὁ mentem, ὁ prudentiam, ὁ distributionem, ὁ vim argumentorum, ὁ dispositionem, ὁ adiuncta, ὁ dictionem, ὁ numerum, ὁ compositionem.

Dionysii
Milesii lau-
data excla-
matio.

Doloris exclamatio. Dionysius Milesius laudatur apud Philostratum ob hanc monodiam, sub persona Demosthenis, in Cheroinea cladis lamentatione. O Cheroinea pernicius ager! ὁ transfuga ad barbaros Bœotia; gemiscite heroum animæ, prope Platæas victi sumus. Ad genus accedunt deplorationes, & querimoniarum, quarum exemplum in vna valde suaui, & eleganti subijcio.

Deploratio Apum transfugarum.

Aelian. p.
47. in ep.
Græc. colle.
Hænis.

Aluearia mihi sunt apibus vacua, & discesserunt à Latibus, non hæcenus fugitiua. Enimvero, & fideles permanserunt, & quasi in domibus, sic in suis cellulis habitauerunt, atque pratum habuerunt toridum, & floribus copiosum, atque excepturum, eas omni ferculorum genere, illæ vero nimio penè studio laboris, nobis contiuuium præbuerant multo, & egregio melle. Et nunquam huius suauissimi partus, steriles fuerunt, nunc autem discesserunt, nihil à nobis mali passa: non per Aristæum, & Apollinem ipsum, atque exules sunt, domusque ipsarum orba est, & flores in prato circum circa fenio sanguescunt. Ego vero, cū recordor earum volatum, & gratissimam choræam, nihil aliud me opinor, quam filias amisisse. Irascor igitur eis. Cur enim reliquerunt alumnū suum, & vere patrem, atque custodem, ac procuratorem minime ingrati: Itaque oportet me inuestigare, quo errabundæ peruenierint, atque vbi post fugam confederunt, etiam ne quisquam eas receperit, habet enim profusus alienas, & nihil ad se pertinentes. D. inde eum inuenero, multis verbis exprobrabo eis ingratorum animum, & violatam fidem. Græca præclara sunt, & artificiosa.

Græca verba sunt.

ΤΑ σμήνη μοι τῶν μελιτῶν κενά, καὶ ἀπεφοίτησαν τῆς γῆς, οὐκ οὐσατέως δραπέτιδες, ἀλλὰ γὰρ καὶ πιστὰ διέμνημον, καὶ ἄκων ὡς οἴκους εἰς τοὺς αὐτῶν σίμβλους, καὶ ἔσχον λειμῶνα εὐδροῦν καὶ δὴ, καὶ ἀνθῶν εὐφο-

ρον. καὶ εἰς τῶν μὲν αὐτὰς πανδαυσία. αἱ δὲ ὑπὸ τῆ φιλεργίας τῶν ἀγῶν ἀνδρείων ἡμᾶς πολλῶν καὶ καλῶ τῶν μελιτι. κοῦδὲ ποτε τῶν τῶν ὠδῶν τῆς γλοκείας ἦσαν ἀγονοι, νῦν δὲ ὠχοῦντο ἀπίσσα, λυπηθεῖσαι. πρὸς ἡμῶν εὐδροῦν μὰ τον Ἀριστῶν καὶ τῶν Ἀπολλῶ αὐτόν. καὶ αἱ μὲν εἰσι φυγάδες. ὁ δὲ οἶκον αὐτῶν χηρός ἐστι, καὶ τὰ ἀνθητὰ ἐν τῶν λειμῶνι περὶ αὐτὰ γηρῶ. Εγὼ δὲ αὐτῶν ὅταν ὑπομνηθῶ τῆς πῆσισης, καὶ τῆς εὐχαρίστη χορείας οὐδὲν ἄλλο ἢ νομίζω θυγατέρας ἀφηροῦσαι. ὀργίζομαι μὲν ἐν αὐταῖς. τί γὰρ ἀπέλιπον σοφία αὐτῶν καὶ ἀτεχνῶς πατέρα, καὶ φερόν, καὶ μελεδωνόν, οὐκ ἀχάριστον. δεῖ δὲ με ἀνιχνεῖσθαι ταῖς πλάναι αὐτῶν καὶ ὅποι ποτὲ ἀποδρῶσθαι κάθλυται. καὶ τῆς αὐτῶν ὑπεδέξατο, καὶ πῆτο ἔχει γὰρ τοὺς τὰς μηδὲν προσήκασας. εἶτα εὐρῶν ὀνειδιῶ πολλά τὰς ἀγνάμυνας, καὶ ἀπίστας.

Execrandi in rebus tragicis, clarissimarumque personarum functis cadibus, contra parricidam nota sunt, & apta istæ formula.

O dementissimi furoris belluam, hyrcanistigribus prognatam, ad latrociniam patriæ, ad pestem Italiæ, ad totius mundi perniciem natam, & ex omnium sordium colluue concretam! ὁ viciniam inferorum portentū! ὁ sicam furiarum factis iniuriam, & impijs Dæmonum execrationibus deuotam, ὁ infauitissimam lucem, & omni nocte tristiorē, qua hiatu discesserunt inferi, vt te cum iam sustinere non possent, te nunquam, istis terris importunissimum animal euomerent. O si tuus ille natalis dies, in annorum redeat curriculum, extabescat protinus, aut feralibus cometarum portentis functetur. Non est, non est meum (auditores) in tanta doloris acerbitate exclamare, opus esset, vel ipso Cæcæ ore flammarum globos eructanti, vel Thyestæ, aut Oedipi imprecationibus, neque tamen ad tanti criminis detestationem pares essent. O rem funestam terram videre dirissimo illo parricidio incestatam, & cælum ipsum tanti sceleris aspectu confusum! &c. similia.

Deprecatio grauis pro Murena in peroratione. Quæ cum ita sint, iudices, piissimum rei publ. causâ, quæ nulla res cuiquâ potior de-

Cic pro
Murena.
num. 86.

ber esse. Vos pro mea summa, & vobis cog-
nita in remp. diligentia monco, pro auctori-
tate consulari hortor, pro magnitudine peri-
culi obtestor, vt otio, vt paci, vt saluti, vt vi-
ta vestra, & ceterorum ciuium consularis:
Deinde ego fide vestram, vel defensoris, &
amici officio adductus oro, atque obsecro, iu-
dices, vt ne hominis miser, & cum corporis
morbo, tum animi dolore confecti, Lucij Mu-
ranae recentem gratulationem noua lamen-
tatione obruatis.

Pro Deiot.
num. 8. Pathetica pro Deiotaro. Quamobrem hoc
nos primum metu C. Caesar per fidem, & cō-
stantiam, & clementiam tuam libera, ne resi-
dere in te vllam partem iracundia suspice-
mur. Per dexteram te istam oro, quam regi
Deiotaro hospes, hospiti porrexisti: istam,
inquam, dexteram nō tam in bellis & in pra-
fidis, quam in promissis, & fide firmiorem.
Sermocinatio orationem effingit.

Philostr.
pag. 578. in
philagro. Sermocinatio superbi. Deinde puras solem
vespero inuidere, aut cura ipsi esse, si qua
stella alia in caelo est? Non ita se habent res
ingentis huius ignis, nam videtur mihi etiam
poetico more sic loqui: Do tibi septentrionē:
tibi meridiem: tibi vesperum, omnes autem
in nocte: omnes cum ego non videor.

Græca verba sunt.

Ἰτά οἱ εἰ ἡλιον ἑσπέρα, φρονεῖν ἢ μέλερ
αὐτῶ, εἰ τις ἔστιν ἄστρον ἄλλοσ σὺ οὐρα-
νῶ, οὐχ' οὐτως ἔχει τὰ τῶ μεγάλα τῶ-
τῶ πυρός. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ χ. ποιητικῶς,
ἐκάστω διαλέμεν. ὅτι μὴ ἀρκτεν δὶ δῶμι, λέγον-
τά, ὅτι ὁ μεσημβριαν, ὅτι δὲ ἑσπέραν. πάντες
ἴσ' ὅτι νυκτῆ, πάντες ὅταν ἐγὼ μὴ βλέπω-
μαι.

Ep. 115. ex
Euripide.

Auari. Seneca ad Lucilium.

*Vbi quietantum quisque quantum habet su-
it.*

*Quid habere nobis turpe sit quari: nihil
Aut diues opto viuere, aut pauper mori.
Bene moritur, qui dum moritur lucrum fa-
cit.*

*Pecunia ingens generis humani bonum.
Cui non voluptas matris, aut blanda potest
Par esse prole, non sacer meritis parens.
Tam dulce si quid Veneris in vultu micat.
Merito illa amores caelitum, at que hominum
mouet.*

Magnanimi in morte egregiam habet Ci-
cero. Cum militibus viuis redundaret, & om-
nes ciues timore oppressi domi continen-
tur: venit iste cum fago, gladio succinctus,
iaculum tenens, quinque adulescentes homi-
nem simili ornatu subsequuntur, irumpit
in aedes subito: Deinde magna voce, vbi est,
inquit, iste beatus aedium dominus, quia mi-
hi praefo fit? Quid tacetis? hic alij omnes
stupidi timore obmuerunt. Vxor illius in-
felicitissimi, cum maximo fletu ad istius pedes
abiecit sese. Parce, inquit, & per ea, quae tibi
dulcissima sunt in vita, miserere nostrae, noli
extinguere extinctos, serua nos fortunam,
nos quoque fuimus beati, nosce te esse homi-
nem.

At ille: Quin illum mihi datis, ac vos au-
ribus meis applorare desinitis? non abibit.
Illi nunciatur interea, venisse istum, & clamo-
re maximo mortem minari, quod simul au-
diuit: heus, inquit, Gorgia pedisse qua puero-
rum absconde pueros, fac vt incolumes ad a-
dolescentiam perducas. Vix haec dixerat, cum
ecce iste praefo, sedes inquit audax: non vox
mea tibi vitam ademit? exple meas inimicitias,
& iracundiam satura tuo sanguine. Ille
cum magno spiritus metuebam, inquit, ne
plane victus essem: nunc vt video in iudicio
mecum contendere non vis, vbi superari tur-
pissimum est, superare pulcherrimum: inter-
ficere me vis, occidare equidem, sed victus non
peribo. At ille in extremo vita tempore, et-
iam sententiosè loqueris, neque ei, quem vi-
des dominari, vis supplicare?

Tum mulier: immo quidem iste rogat, &
supplicat, sed tu quaeso commouere. Et tu
per Deos, inquit, hunc amplectare, Dominus
est, vicit hic te, vince tu nunc animum. Cur
non desinis, inquit, vxor loqui, quae me digna
non sunt? Tace, & quae curanda sunt, cura?
Tu cessas mihi vitam, tibi omnem bene-
viuendi spem, mea morte eripere? Iste mu-
lierem repulit abs se lamentantem: illi nec-
cio quid incipienti dicere, quod dignum vi-
delicet illius virtute esset, gladium in latere
defixit.

Prosopopœia non tantum orationem fin-
git, sed personam, vt cum patria loquens in-
ducitur hoc modo. Ego illa plurimis trophæis
ornata, triumphis ditata certissimis, clarissimis
locupletata victorijs, nunc vestris seditioni-
bus, o ciues, vxoris quā dolis malitiosa Car-
thago, viribus probata Numantia, disciplinis cru-

ad Her.
Mors viri
maximi
mi praefo
riffimè
praefo.

Vide item
praefo
exemplum
pro Caelio
in: 3. in orat.
appj Clau
di.
Cic. 4. ad
Heretu.

eradita Corinthus labefactare non potuit, eam patienti nunc ab hominibus deterrimis proteri, atque conculari. Itē quod si nunc L. ille Brutus remissus, & hic ante pedes vestros adsit, non hac vtatur oratione. Ego libertatem, que non erat peperit, vos partam seruare non vultis. Ego capitis mei periculo patriam liberaui: vos P. Liberi sine periculo esse non curatis. Hęc figura est eorū oratorum, qui canunt maioribus iūis.

Apostrophe conuersio sermonis, modō ad Deos, modō ad homines, modō etiam ad res inanimas. vt. Nunc tē Iupiter Opt. Max. Et ὦ γῆ καὶ ἡ ἕρως, ἀρετή. Quod orator Græcus obijcit Aeschini.

Cum o co, seu iurcurando coniungitur ad maiorem grauitatem, vt notat Longinus χαλῶς ἐκαστήτων ὑμῶν. ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς ἀπαύτας, &c. Nunc fiat ad mortuos, vt ingemiscite heroes, qui sub terra estis conditi. Et οὐ μὲν τοὺς ἐκ μαρτυρίων προκινδυνώσαίτας, &c: vos verō patriæ natos iudico: quorum etiam nomen a Marte est: vt idem Deus, vt bem hanc gentibus, vos huius ubi genuisse videatur. In fuga sceda mors est, in victoria gloriosa, etenim Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignerari solet. Illigirur impij, quos cecidistis, etiam ad inferos penas parricidij luent. Vos verō qui extremum spiritum in victoria effudistis, priorū estis sedem, & locum consequuti, breuis autem vobis vita data est: At memoria bene reddita vitæ sempiterna, quæ si non esset longior, quam hæc vita, quis esset tam amēs, qui maximis laboribus, & periculis, ad summam laudem, gloriāque comenderet? Actum igitur præclare vobiscum fortissimi, dum vixistis, nunc verō etiā sanctissimi milites, quod vestra virtus, nec obliuione eorum, qui nunc sunt, nec reticentia posterorum insepulta esse poterit, cum vobis immortale monumentum, suis penē manibus senatus populusque Rom. extruxerit. Ad res inanimas, vt. Vos enim Albani Tinnuli, atque Luci, vos, inquam implo-ro, atque obsecro.

Aporia dubitatio nobiscum per dialogifimum, vnum pro multis erit exemplum, quo ipsis inimicis lachrymas exeuisti. C. Græchus. Quō me miser confectam: quō vertam? in capitoliumne: at fratris sanguine redundat? an domum: matremne vt miseram, lamentantē que videam, & abiectam?

Cicero pro Murena hanc ipsam imitatus est, sōns, & origo extat apud Andocidem.

Τίνα γὰρ ἀποβιβάζομαι δεησόμενον ὑπὲρ ἐμαυτοῦ τὸν πατέρα, ἀλλὰ τὸν κεν. τοὺς ἀεὶ εὐφροὺς ἀλλ' οὐκ εἶσι. τοὺς παύδας, ἀλλ' οὐτὼ γενέσθαι ὑμῖς τοῖσι καὶ ἀπὸ πατρὸς ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ ἀδελφῶν, καὶ ἀπὸ πατρῶν γενέσθαι.

Andocid! περί τῆς ἐ-αυτ. κλητῆ- p. 19 n. 150.

Quem ego supplicem vestro huic tribunali sistam (iudices) patrem scilicet? At verō mortuus est; fratres nulli sunt; liberos? non habeo. Vos apud me parentum, fratrum, liberorum locum tenetis. Basilii Seleucia in hac In Homi- figura triumphat, maxime in ista præclarissi- lia de Abra- ma; Abrahami fermocinatione, ham.

Ἄθε τὸν γόν σου ἀγαπητόν, δι' ἡγά-ασας, τὸν Ἰσαάκ. Πᾶς σὸκ ἐφρίε-την φωνήν; πᾶς οὐ συνεσάλη τὴν ψυ-χὴν τῆ πληγῆ τῆς φωνῆς; πᾶς σὸκ ἐφρα-σε τὴ τελευταίη τὴν τῶ τέκνυ σφαγῆν; ἀλλ' ὦ ψυχῆς καρτερῆς. σὸκ ἐσέναξεν, σὸκ ἐδά-κρυσεν, σὸκ εἶξε τῆ φύσει, σὸκ ἐμεριβή τις βλεψύμασι, οὐ τὸ πρόσωπον ἡμῶν, σὸκ ἀφῆκε φωνὴν τὴν πιπτεκῆν, τέκνυ σφαγῆν ἀποατέμεν, σὸκ εἶπεν ἀπὸ τῆ φύσει ἐ-βέλετο, ὡς εἶπεν ὅτι πατὴρ μάτην. ὦ τὸ παρά-φύσειν παραγελεμάται. τέκνυ σφαγῆν ἀ-τέμα, καὶ γενέσθαι παύδος προσάπομαι δὴ μι. Πατὴρ βραδὺς, καὶ τεκνός. Πά-χυς, ὦ πόσας, καὶ ποίας ἐλπίτιν ἐτήρην τὸ μ-φιλάτορ. ὅτε μοι τῆς ἀτεκνίας ἐλύθη τὸ πά-δι, τότε πάλιν ἀτεκνίαν οὐδύρομαι. σὸκ ἦν οὐτὸ ἀνιαράμαι πρὸ τῆς πείρας ἢ τῆ παι-δὸς ἐρημία. οὐτὸ τῆ ἀποκαύσει ζωδῆς ἡγνός, οὐ σὸκ εἶχον νύνη τῆ φύσει δεθείς, καὶ τῶ πόδα προσηλαβείς, οὐ φέρω τὸν πόνον τῆς ἀραιρέτως. πᾶσιν με καὶ πατέρα δεύας, παιδοκτόνον ἐργάζη; τί με τίρπειδα τῆς ἀ-δισίαν ἐσθάζας, μὴ καὶ ἰαζίας οὐδύρομαι με-ταβάλλεις τὸν πόνον εἰς πένθ; τι μετασ-κευάζεις τὸ φίλσον εἰς ἄνην, μιανῶ δεύει-αν ἄμμοσι, παύδος, ὑπὲρ οὐ πολλὰς ἐ-τὰς χείρας δεύεινα, πατεκῆς ἰκεσίας δε-ξάμεν ὀπίκεις πατέρα, πρὸς τὴν τῆ βλεψῆς ἀναίρεσιμ. πρὸς τὰς σὰς ὑποχέσεις ἀπόβλεψον δεύασα, κληρονόμον ἐπιγεί-λω.

De corona
Milesim.

Philipp. 4.
n. 37.

Lib. 4. de
stat. n. 21.

λω, καὶ παδοκτόνον ἐργάζει; καὶ δυσίαν ἀπαιτεῖς ὃν ἐχαρίσω διάδοχον; ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰ πασάδας περιενοῶν ὄτεκνον, καὶ δάλαμον ἠγόων δι' ἄρα πυρὶ καὶ σιδήρῳ ζέων τον φίτατον. ἀνὴρ πασιδὲ βωμὸς, ἀνὴρ πύρος κυμφοικῆ, φλόξ ἐπιβώμιθ, εἶδε μήποτε πρὸς αἴτησιν ἦλλον γονῆς. εἴθε μοι γέσεν ἀπρακίθ ἢ τὴ παδογονίας εὐχὴ εἴθε μὴ τόκον εἶδον παραδόξου, ἵνα μὴ πρὸς πόλεμον ἦλλον οὐκ ἐλωξὸ μύρου, ἀλλὰ μοι τὸ πάντων ἀνιάρωτατον, αὐτὸργὸν με γένεσθαι τῷ φόνῳ κελεύει, καὶ σφαγῆ τῷ βρέφει εἶδῃ ἐπιβώμιθ τὸν γενήσαντα οὐκ οὖν παλεμίαν ἐνδιδόσω χερσὶ δυσμῶν εἰς σφαγὴν ἐσπερῆν τωπαμ. πρᾶξῃ τὸν φόνον δεξιᾷ μὴ δεδεμένη τῷ πόδῳ, πατὴρ δ' ὃν οὐ φέρω τὴν ἀκοήν, οὐκ ὑποφέρει τὴν σφαγὴν. ἀποσθῆται τὸ ξίφθ ἢ φύσις ὀκλάζει πρὸς τὸ ἔργον ἢ δοξία ὀφθαλμοὶ τὴν θέαν ἀριεῖνται. οἶδας αὐτὸς οἷοις πάδει τὴν φύσιν καθώπιτας. οὐδὲν τῆτων ὁ γενναῖθ ἄβραάμ, οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνόησεν. ἀλλ' ὡς ἀληθῆς προέβλεπε δυσίαν ἀπαιτῆ μύθθ, πρὸς τὴν σφαγὴν ἠὲ ζεπιζτο, ὁ τοῖς δέοις ἐμμελετήσας προσάγμασι, καὶ οὐκ ἐπιτρέφεται πρὸς τὴν φύσιν τὸν δρόμον καλύψασα. σιωπεργὸν ὃν λαβῶν τὴν σιγὴν ὄλθ ἐγένετο τῷ προσάγμαθ. κρύπτει τὴν σάρραν τὸ τὸλμημα, οὐκ ἐκράννει τὴ τεχέσθ σὸ πρόσταγμα. πῆθ ἔνεκεν φιλόθθ μὲν φησὶν ἐγὼ δὲ τὴν γνώμην βαυμάζωμ, ἀλλ' ὁ μοι τὴν φύσιν. ὄρων το φιλόθθ, δέδοικα, τὸ φιλόσργου. φιλόθθ ἢ γυνὴ, ἀλλὰ μήτηρ ἐστὶ δεινὸν αἰ μητέρες ἀδενεία κρατῆ μύθθ φύσεως. δέδοικα μὴ κρύψασα τὸν πόδα, κλέψῃ τὸ παράγγελμα, μὴ μελὸν τὴν δυσίαν δακρύσασα, μὴ τὸν πόδα θρῆκῆσασα, καθυβρίσῃ τὸν ἐπιτάξαντα μὴ τὴν ὄψιν ἀράξασα, ῥίψῃ τὴν δυσίαν, καὶ τὸν δέον ἐκβιάσῃται. μὴ τὴν γνώμην ὀκλάσασα συλήσῃ τὴν χάριν τῷ θαύμαθ. ἐγὼ μὲν τὴν σφαγὴν θρῆκῆσαν παραμυθῆσμαι, θεραπεύσω δακρύσασα, τοιαῦτα πρὸς αὐτὴν ἀπορθεγγό.

μύθθ. παύται θρῆκῆσαν, πῆ κλέψῃ τὸν πόδα τὸν τὴ σφαγὴν τιμηθέντα. ὄρων ὄτεκθ ὄδνας χαρισάμενθ. οὐκ ἀνορεῖ τὸν πόδα πατὴρ μείζον ὠφελῶν, οὐδὲ μᾶλλον χωρεῖ μέγαν τὸ ξίφθ τὴ φύσεως. ἐγγύεται τὴν εὐεργεσίαν ἢ τὴν δυσίαν τολμήσασα δεξιά. ὃν ἐδῶκεν ἠτήσεν, ὃν ἐπάσασα πάλιν ἐξήτησεν, ἔλαβεν αἴτησας ὃν ἐδῶκεν αἴτηθείς. ἀποδώσει πάλιν ἐπαληθείς ὅπ' οὐδενὸς κωλυόμενθ. ὁ γὰρ οὐκ ὄντα δαῖς, καὶ νεκρωθέντα χαριτέλαι, ὁ νεκρωθέντων εἰ τὴν γαστέρα δεξιᾷς μητέρα, καὶ πόδα σφαγῆντα πρὸς ζῶντα μεταπέμψῃ. τὸ δ' ἐμέγισον εἰς παραμυθίαν. ὡ γυναι, εἰς αἴτησιν ἦλλε δυσίας, ὁ τῷ βλέψῃς ἔχων τὴν θεσίαν μόσχον πρῶτον σήνεγκας, ἰσαὰκ προσεῖνεκασα, τι τ' ἀγαθὸν οὐκ ἐλπίζεις, τοιαῖτοις νεανικοῖς λογισμοῖς ὁ πρῶτος εἰς πισομίσας τὸν φύσιν κακίψασα, καὶ παραδίξας τὴν φρένα, καὶ ταμιώσας τὴν χεῖρα, τὸ τ' πλάγχθων ὄμμα λαβῶν, δραμαθ ἐπὶ τὸ θρῆθ ἀνέζεχε, γηραῖον πόδα διδάξας τῷ ῥόμῳ νεάζοντα. σὺ καὶ γὰρ φύσιν, καὶ παθῶθ ὁ πόθθ. καὶ γῆρας, εὐσεβείας, ὁ τοῖθθ. καὶ πάντα ἠλέγχετο τῷ τ' φιλιθέως παραχωρεῖται πύρι. ἀνεπὶ ἀπρὸς τὸ δρος σιωπεργὸν τ' θυσίας αὐτὸ τὸ δὲ μαλακῆμ. αὐτὸς τε γὰρ τὸ πῶρ καὶ τὸ ξίφος μετεχειρίζετο. τοῖς τ' θυσίας καὶ ἔθλοισ, τὸ καλὸν ἐβρέν τὸν ἰσαὰκ ἐπιφύρτιζε.

I. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Isaac.

Quomodo ad eam vocem non inhorruit? quomodo non fuit animus vocis percussione contractior? quomodo filij iugulationem morte non antevertit? ὁ animi firmitudinem? non gemuit, non illachrymavit, non naturæ vi fractus est, non in varias partes consilia partitus est, oris constantiam tenuit, non emisit vocem patre dignam, qua filij iugulum petere abnuccret, non dixit quæ ab ingenio voluisset: ὁ barbaricas præceptiones id imperia à naturæ legibus abhorrentia filij iugulum reposcor, & filij carnifex esse iubcor. Scrus cum fuerim pater, in filij cædem propere urgeor: ὁ cuiusmodi in spes natum charissimū seruabā: infœcunditatis ma-

lo solutus rursus me improlem gemo. Non vsque adeo filij orbitas ante luctuosa fuit, quam nunc experto mihi. Nondum fructu filij saucius eum ignorabam, quo carebam. Nunc autem & naturæ obligatur, & amoris vi quasi clauo confixus interemptionis dolorem non fero. Cur tandem, cur qui me, vt genitor essem, parricidium iubes admittere? Quid me partu delectari docuisti? an vt deinde lugere doceres? quid amorem merore cõmutas? quid ex amore lamenta concinnas? Illiusne filij sanguine dextram inquinabo, pro quo toties ego tibi manus extendi? Patri sine supplicationibus ante susceptis, patrem ad filij interemptionem rogabis? Domine promissa tua respice. Cui hæredem promiseras, eum hæredi percussorem submittis? quem ne largitus eras successorem, mactari poscis? Ecce tibi, fili, mecum nuptiales epulas & thalamum agitabam animo, ignorans te charissimum igni ferroque ali. En aram pro thalamo, pro igne nuptiali aræ flamma. Vtinam nunquam filium rogassem! vtinam mea generandi vota nulla fuissent! vtinam partum inopinatum nullus vidissem, vt ac ad bellum venirem inspectatum! & quod mihi acerbissimum est omnium, authorem me cædis esse iubet, atque à parente filium iugulari peroptat videre. Saltem hostium manibus dedatur, hostes iugulum petant, eadem perficiat dextera, ab amoris nexibus libera. Parens verò cum sim id audire non sustinco, iugulari nequaquam. Ferrum natura repudiat, ad rem tam atrocem fatiscit dextera, oculi spectaculum refugiunt; quibus ipse affectibus naturam obarmaueris, nosti. Nihil horum generoso Abrahamo aut excidit, aut in mentem incidit, sed cui diuina iussa cura erant, quasi veræ ouis alicuius sacrum exactus ad iugulationem comparabatur, neque ad naturam, quæ retardaret impetum, conuertebatur. Silentium igitur subsidio comparans, totus erat in ijs, quæ Deus imperarat. Facinus tam audax Saram celat, neque ad matrem effert mandata. Quamobrem? illa quidem inquit amans Dei est, ego quidem eius ani-

um suspicio, at ingenium vereor. Intueor matris in Deum propensionem, at metuo affectum in liberos: Dei amans est mulier, sed mater est. Mulieres naturæ impotentia deuicta res importuna. Vereor ne pueri fixo materiam subtrahat obsequendi Deo iubenti; Vereor ne lachrymis sacra sædet, ne puero complorato iniuriam imperanti arroget, ne vultu contuso sacra dilijciat, Deoque vim afferat, ne mente infracta, rei tam obstupendæ gratiam spoliet. Ego post iugulationem lamentantem alloquar, ego colam plorantem hisce verbis, desine lamentari, ne fle puerum ipsa iugulatione cohonestatum. Domum erat vltro-neum infans non sine dolore partus. Filium non tollit parens, si plus prodest, neque temere ferrum ijt per mediã sobolem. Ausa facrum facere dextera beneficium spondet. Quem Deus dedit, reperijt; quem formauit, requisit; quem rogatus dederat, rogans recipit, ne quidquam impedit, quominus reddat eum ita visum erit. Nam qui eum, cum non existeret, dedit, vel morte prostratum vltro dabit. Qui tibi alio effocta matrem esse concessit, & puerum iugulatum remittet ad vitam. Quodque ad solatium valet plurimum, o mulier, is cuius in potestate est filius, vt mactaretur, flagitauit. Vitulum nuper obtulisti; Isaac oblati ecquid bonorum non speret? Tali oratione tamque generosa ratione semper naturæ obloquenti os obstruens, mentemque exacuens, ac manum corroborans de suis extractam visceribus victimam capit, cursu contendit in montem, pedem senescentem iuuenili cursu promouet. Naturam & afflictionem peruincebat affectio, nec non pietatis contentio senium, omniaque palam ardori in Deum inflammato cedebant. Exsiliabat in montem, sacrificij adiutricem victimam ipsam sumens. Ipse enim ignem & gladium manu tractabat, lignisque victimarijs Isaacum victimam pulcherrimam aggrauabat.